

De periode 1815-1830 is, hoewel zeer kort, toch bepalend geweest voor het uitzicht van de nieuwe Belgische Staat die zich na de omwenteling van 1830 zou ontwikkelen. Twintig jaren Franse bemoeizucht waren nu voorbij, en men hoopte dat de relaties met het Nederlands bestuur vlotter zouden verlopen.

In de officiële correspondentie tussen Lichtervelde en de hogere overheid uit deze (te weinig bestudeerde) periode vond Frans Vanzieleghem een aantal “faits divers” terug, en maakt daar telkens een vergelijking bij met de situatie op vandaag.

Veel is er niet veranderd, of toch ...?

Heemkundige kring Karel Van de Poele

Anekdoten uit de Hollandse periode 1815-1830

Frans Vanzielegheem

Vanaf 1812 begint de macht van Napoleon af te takelen. Toenemende antipathie in eigen land en het mislukken van de Russische veldtocht zouden hem uiteindelijk fataal worden. Na zijn nederlaag in de drie dagen durende Volkerenslag bij Leipzig in October 1813 abdiceert de keizer in de lente van 1814 en gaat hij in ballingschap naar het eiland Elba¹. De geallieerden hebben intussen in Parijs de macht overgenomen en op internationaal vlak volgen de gebeurtenissen elkaar in snel tempo op. Nadat de Franse bezetter uit Nederland is verdreven, landt prins Willem op 30/11/1813 te Scheveningen. Op 02/12/1813 aanvaardt hij te Amsterdam de soevereiniteit over het huidige Nederland en op 20/03/1814 legt hij de eed af op de inderhaast opgestelde grondwet. Op 01/08/1814 aanvaardt hij tevens de soevereiniteit over het huidige België. Dit alles gebeurde in naam van de geallieerden die Napoleon verslagen hadden, en werd naderhand door het Wener Congres² geratificeerd. De machtswissel zou ook voor Lichtervelde niet zonder gevolgen blijven.

Reeds op 02/03/1814 laat burggraaf de Nieuport vanuit Brugge aan de burgemeester van Lichtervelde weten dat hij is aangesteld door "*les Puissances Alliées*". In zijn schrijven drukt hij de hoop uit dat de bedoelingen van de geallieerde legers vervuld en erkend zullen worden.

Op 14/11/1814 schrijft de Nieuport dat de "*Prince Souverain des Pays-Bas*" 's anderendaags in de voormiddag door Lichtervelde zal passeren. Hij raadt de burgemeester aan de klokken te luiden, de huizen en straten te versieren en klaar te staan met de gemeenteraad en de belangrijkste personaliteiten "*pour rendre à Son Altesse Royale vos hommages respectueux*".

In voetnota staat vermeld dat de gemeente zich van "*une Cocarde orange*" moet voorzien.

1 De Hollandse tijd

Bij het nagaan van de briefwisseling, vanaf 1815 tot 1830, tussen het provinciaal bestuur in Brugge en Lichtervelde, vinden we heel wat stukken in verband met militie, belastingen, en onderstand voor behoeftigen. We vinden brieven die handelen over vervoerskosten en onderhoud van bedelaars, de vraag naar geestelijke verenigingen, koepokineningen, belasting op honden (nog steeds in Lichtervelde anno 1996) schutterijen, tellingen van varkens en paarden, maten en gewichten, bouwvergunningen, onderwijs, enz.

---

¹ Nog geen jaar later zou hij terugkeren voor wat een honderd dagen durende restauratie zou worden. Deze liep uiteindelijk uit op de nederlaag bij Waterloo.

² Het Wener Congres nam een aanvang in het najaar van 1814. De onderhandelende diplomaten hebben er uiteindelijk de kaart van Europa grondig hertekend en Frankrijk teruggedrongen binnen zijn eigen natuurlijke grenzen. Met de hereniging van Nederland met de oude Oostenrijkse Nederlanden (= het huidige België) hadden zij de bedoeling een buffer te vormen tegen een eventuele heropleving van Frans imperialisme.

Uit dit overaanbod noteerden we enkele merkwaardige gebeurtenissen. Het moet de aanzet zijn om de Hollandse periode in Lichtervelde beter uit de doeken te doen.

1.1 Carolus Tanghe, lijnwaadspecialist

Wij vonden een brief in het Frans en in het Nederlands op datum van 10/09/1824 waarbij de leden van de “Commissie der Lijnwaedmarkt” te Brugge aan de heer burgemeester van Lichtervelde laten weten dat:

Mijnheer,

Wij hebben het genoegen u te verwittigen dat Carolus Tanghe van uw commune in het concours van dit jaar de Eerste Prijs der 5/4 behaald heeft.

Wij verzoeken u den bovengemelden er kennis van te geven en hem te aanzoeken zich te begeven op 25 dezer 's morgens om tien uren, in onze vergaarkamer.

Wij hebben d'eer u met achting te groeten

Vanderhofstadt

Lichterveldenaars worden nu ook regelmatig met een gulle prijs bedacht, hetzij individueel of collectief. Prijzen scherpen de eigenwaarde van iemands persoonlijkheid of brengen solidariteit in het gezelschap. Nu moeten ze niet meer zo vaak naar Brugge (of nog verder) om een aandenken te ontvangen. Regelmatig ontvangt ook het gemeentebestuur op het gemeentehuis lovend, merkwaardige inwoners.

1.2 Waakzame veldwachter

Een waakzame en ijverige veldwachter wordt door de districtscommissaris in de bloemetjes gezet. Op 24/05/1824 ontvangt het gemeentebestuur een schrijven waarbij wordt verteld:

... Gelast zijnde aan Zijne Exc. de Gouverneur eene voordragt te doen ter bekroning eener belooning ten voordele der veldwachters dezes districts, die gedurende het jaar 1822 in waakzaamheid en ijver op het stuk der jagt hebben uitgemaakt, zoo verzoek ik Ued. mij op den 1 der aanstaande maand juny te doen geworden, voor zooveel het uwe gemeente betreft, eene opgave volgens het hier onderstaande model ingericht ...

de districtscommissaris A. Vandewalle.

De Lichterveldse veldwachter Pieter Kesteloot had op 15/08/1822 een proces-verbaal opgesteld ten laste van Jan Maertens, goudsmid.

Hij had Maertens gezien op het land van Pieter Labens met “eenen haezewind en drager van een jagtfusiel, zonder voorzien te zijn van een permis de port d'armes”

Verder staat vermeld dat “hij is g'acquitteerd geweest door de rechtbank te Brugge en door die van Gent voor welken het publiek ministerie in appel gegaan heeft”

Om een jachtwapen te gebruiken moet men ook nu nog bij de overheid een jachtverlof (in de volksmond nog altijd “pordarm” genoemd) bekomen.

1.3 Antoine Kucke: Van kwaad tot erger

Antoine Kucke, 28 jaar en geboren in Lichtervelde, was soldaat bij het zogeheten “2ième Bataillon du Train d'Artillerie de Campagne” in Mons. Een Franstalig schrijven van 12/01/1822 meldt dat genoemde Antoine veroordeeld werd tot de straf van 50 stokslagen en de eerloze verwijdering uit de militaire dienst wegens verzet (insubordinatie).

De straf werd uitgevoerd op 12/01/1822 voor het paradedfront in Mons.

Wie heeft bij zijn militaire dienst al eens geen straf opgelopen of zogenaamde “koeken” gekregen. Met zwaardere straffen loopt men niet te koop, deze blijven verscholen in het strafregister. Heemkundigen en geschiedschrijvers zullen er later misschien een dikke kluit aan hebben.

1.4 Collecten voor de verdedigers van het Vaderland en andere rampen

1.4.1 Verdedigers van het vaderland en de kerk

Een eigenaardig terugkerend gebruik in de Hollandse periode was de collecte voor de verdedigers van het vaderland. Een schrijven van de districtscommissaris op 10/06/1824 raadt het bestuur aan geld in te zamelen gedurende de missen:

... *Zijne Exc. de Gouverneur heeft Ued. den 22 januari eene circulaire aanschrijving gedaan wegens de te doene jaarlijksche collecte tot aanmoediging van den gewapenden dienst, met ernstige aanmaning om al uw pogingen aan te wenden* ...

Eene openlijke opwekking door den Erw. heer pastoor en het omgaan eener schaal gedurende de Goddelijke diensten van eenen zondag zoude ik meest genoegzaam oordeelen om milde bijdragen van uwe ingezetenen te bekomen ...
(get. de districtscommissaris Vandewalle)

We vonden in de correspondentie vanuit Lichtervelde het bedrag terug van de omhaling in de hoogmissen van 26/10/1823. De som van NLG 10,69 werd overgemaakt aan de districtscommissaris.

1.4.2 Hoge Watervloeden in Groningen, Friesland en Overijssel

De hoge watervloeden in de hierboven vermelde provincies moeten dergelijke proporties hebben aangenomen dat over het gehele land collecten werden georganiseerd voor de noodlijdenden. Ook Lichtervelde stortte zijn bijdrage op 01/04/1825 en maakte in totaal NLG 121,86 over komende van:

1. De som gestort door leden der regering, politie, bediende en leden van het bureel van weldadigheid is 35,50

2. *Degene gestort door de leden der Kerkfabriek* 4,36
  3. *Door de primaire school* 14,73
  4. *Door de armenschool begrepen de gifte van de heer pastoor* 10,39
  5. *Door het genootschap van het musiek* 7,90
  6. *Door de gilde van St Sebastiaan* 8,76
  7. *Degene omgehaald aan de huizen* 40,20
- Opgemaakt door Burgemeester en Schepenen van Lichtervelde den 1 april 1825.*

De burgemeester (geteekend: M. Surmont).

Op 10/12/1826 werd een nieuwe collecte gehouden die NLG 7,25 opleverde, bedrag dat de burgemeester gewetensvol aan de districtscommissaris overmaakte.

1.4.3 Oostende onploft

De gemeente stuurt op 17/10/1826 NLG 33,77 naar de districtscommissaris "ten behoeve van de noodlijdende personen door het springen van een kruidmagasyn in de stad Oostende".

Het bedrag kwam van:

Michiel Surmont	Burgemeester	NLG 4,00
D'hooghe	Pastoor	3,42
Beernaert Jan	Assessor	2,00
Bossuyt	Assessor	(2 francs) 0,94
Loncke B.	Onderpastoor	1,42
(onleesbaar)	Onderpastoor	1,42
Vandewalle Chs	Secretaris	2,00
Everaers J.B.	Gemeenteontvanger	(1,5 francs) 0,70
Devoldere	Policie Commissaris	1,29
		NLG 17,19
Collecte aan de huizen der verdere inwoners		16,58
		NLG 33, 77

Heden ten dage zijn geldinzamelingen een dagelijks beeld in onze maatschappij, in de kerk, op televisie, langs de straat, in de winkel; voor zieken, voor rampen, voor noodlijdenden, enz. Broederlijk delen, 11.11.11, A.Z.G., enz. zijn geen uitvindingen van onze tijd.

1.5 Lichterveldse taalperikelen

Een schrijven van 10/05/1826 vanuit de districtszetel Roeselare over "nog bestaande opschriften in de fransche taal" zal de Lichterveldse bestuursleden weinig beroerd hebben.

Het dient gezegd dat de voertaal van de administratie van 1794 tot 1814 uitsluitend Frans was; vanaf 1815 Vlaams en Frans door elkaar; vanaf 1816 bijna uitsluitend Nederlandstalig. Zodra de Belgische Staat onafhankelijk geworden was in 1830, werd alle briefwisseling weer in het Frans gevoerd.

De brief meldt:

Zijne Excellentie de Gouverneur hebbende bevonden dat er in weersin van het voorgeschrevene bij circulaire van den 16 april 1823 nog gebruik word gemaakt van de fransche taal, voor opschrift langs openbare wegen voornamelijk op de wegwijzers, zoo heb ik aen u te verzoeken dergelijke opschriften indien er in uwe gemeente nog aanwezig zijn in de nederlansche taal te doen vernieuwen. De kleine onkost daarvan zoude naar bekomene autorisatie kunnen geheven worden op de som in de begrootingen van 1826 toegestaan voor onvoorziene uitgaven.

De districtscommissaris Vandewalle

Nu speelt de verandering van onze eigen taal ons grote parten. Het groene boekje kreeg een nieuwe uitgave in 1996. De Dikke Van Dale werd iets dikker, maar tegelijkertijd veel ingewikkelder.

1.6 Lichtervelde telt maar één (?) gehucht in 1826

Op 16/11/1826 vraagt de overheid naar de naam van de gehuchten en het aantal huizen in Lichtervelde.

De gemeente antwoordt op 19/11/1826:

De heer Burgemeester geeft te kennen dat in onze gemeente maar een gehucht bestaat die genaemt word het konynhol en dat het aantal woonhuizen 1002 beloopt.

Anno 1996 weet de modale Lichterveldenaar het Konynhol³ niet meer zijn, maar andere gehuchten zijn hem zeker nog bekend. De Turfhouwe, de Vijfwegen, den Bras, de Scheeweg zijn er slechts enkele en ze leven in de volksmond nog altijd verder.

1.7 Brandspuiten voor de brandweer

Op 27/02/1827 ontvangt de gemeente een schrijven dat ertoe moet aanzetten nieuwe brandspuiten aan te schaffen:

... Verschillende gemeentebesturen hebben sedert eenigen tijd de aanvraag gedaan om brandspuiten te bekomen, het kleine getal dier aanvragen heeft steeds verhinderd, om die spuiten te doen afzenden, dewijl de onkosten van vervoer te hoog zouden hebben beloopt.

³ Reeds in 1568 wordt de herberg "'t Conynhol" vermeld, gelegen langs de huidige Statiestraat. In de buurt stond ook een windmolen, genaamd "de conyn- of ceunmeulen". Op de Ferrariskaart (1771-1778) wordt de wijk gesitueerd aan het kruispunt van de huidige Statie, -Stegel- en Ketelbuiserstraat. De naam is intussen al ingekort tot "'t Hol". Vandaag de dag is de oude benaming verloren gegaan - Nvdr.

Zijn Exc. de Gouverneur is inmiddels met de fabrikant der brandspuiten in briefwisseling getreden, ten einde te vernemen of hij in staat was, hem zoodanige werktuigen, tegen den vorige prijs en op dezelfde conditie te leveren, dezelve heeft hem affirmatief geantwoord en bovendien te kennen gegeven dat hij zoodanige werktuigen vervaardigd die enigszins grooter vallen en in gelyken tijd tweederde water meer geven dan die welke hy te voren geleverd heeft, belopen de prys van deze maar 15 gulden hooger.

Ik heb misschien de eer Ued. te verzoeken my by raming van den gemeenteraad eene nieuwe aanvraag te doen, tot het bekomen van eene brandspuit, voor den tienden der maand maart aanstaande, het zy van de kleinste soort, zonder Ued. aan vorige opgaven te refereren, even als of er voorgaandelyk geene aanvraag deswegens zoude zyn gedaan geweest.

De districtscommissaris Vandewalle.

Spuiten van de kleinste soort f 150

Spuiten van de grootste soort f 165

Waarschijnlijk is de brandspuit niet geleverd in 1827. We vinden een brandspuit terug op de begroting van 1829, hetgeen bevestigd wordt door een brief van 16/08/1830 waarbij de districtscommissaris vraagt 160 NLG over te maken voor de aankoop van een brandspuit, te nemen van het credit van 165 NLG, toegestaan in de begroting van 1829.

In 1995 zijn nieuwe helmen en een tankwagen van 8.000 liter de nieuwste aankopen voor de brandweer.

1.8 Scholen en onderwijs

In een schrijven aan de provinciale overheid laat het bestuur weten dat er op datum van 11/06/1828 in Lichtervelde twee scholen bestaan:

... Een primaire school en een armenschool ... Men onderwijst tegen betaling in de primaire school 42 kinderen en in de armenschool 100. Men onderwijst er ook kosteloos of zonder betaling in de primaire school 2 en de armenschool 230 ...

Aldus zouden in Lichtervelde 374 kinderen les volgen, een onwaarschijnlijk hoog aantal voor die tijd, temeer daar in een schrijven van 22/08/1827 de schoolopziener van het derde district vaststelt dat:

... tengevolge van myne rondreise in july ll op welke ik voldaan hebbe van de school van den heer Kerkhofs⁴, ingezien het tydelijke klein getal scholieren, voor dien onderwyzer gratificatie te bekomen ...

⁴ De school van meester Kerkhofs was uitsluitend voor jongens toegankelijk zodat het getal van 374 leerlingen nog minder geloofwaardig overkomt. - Nvdr.

Misschien bedoelde men daarmee wel het totaal van de mogelijks schoollopenden om de school van toelagen te voorzien?

De schoolopziener maakt in een andere brief op 23/07/1827 ook gewag van:

... Ontwaard hebbende dat ongeoorloofde scholen in uwe gemeente bestaan en belast zynde vanwege de hogere overheid van streng te waken op dat zulkdanige dadelyk gesloten worden... Met strengere maatregels zouden kunnen voor de rechtbanken vervolgd worden ...

En op 29/12/1827 vraagt de schoolopziener:

... Geliefe te doen onderzoeken of de dochters Eml Vos op de calseyde van Lichtervelde bij de herberge Artois nog school houden. Bemachtigd zyn zy niet ...

De al eerder vermelde Stephaan Kerkhofs was afkomstig uit het Nederlandse Reusel en werd in Lichtervelde aangesteld na een vergelijkend examen op 28/08/1826. Er waren voor die post negen kandidaten: Geysen van Dixmude, Dekeyzer van Wakken, Qeunty en Collet van Nieuwpoort, Vandeputte van Leke, Dezuttere van Ledegem, Blomme van Zarren en Stephaan Kerkhofs die les gaf in Dendermonde⁵.

Kerkhofs kwam naar Lichtervelde op 30/12/1826 en trad op 1 januari in dienst.

Anno 1995 bestaan er in Lichtervelde al vier scholen en op iedere gemeenteraad wordt wel ergens een of andere leraar in zijn dienst bevestigd, op rust gezet of "parttime" ingeschreven.

1.9 Oprichten van een steenbakkerij

Op datum van 12/05/1830 ontvangt het gemeentebestuur een schrijven van de districts-commissaris waarbij deze aan ene Ivo Callewaert toelating verleent tot het uitbaten van een nieuwe steenbakkerij. De oprichting is aan bepaalde voorwaarden onderworpen:

... dat geene graving binnen den afstand van twintig ellen van den grooten weg, der 2de klasse n° 4 worde gedaan en den steenoven op gelijke afstand van den weg geplaatst zoo als bij de hier geannexeerde goedgekeurde plattegrond teekening aangewezen, het land naar de uitgraving nog een el boven het peil van het zomerwater blijve en hij aan den opzigter Hr Jonckheere tot zes gulden voor reiskosten betale ingevolge gearresteerden staat hier nevens gevoegd ...

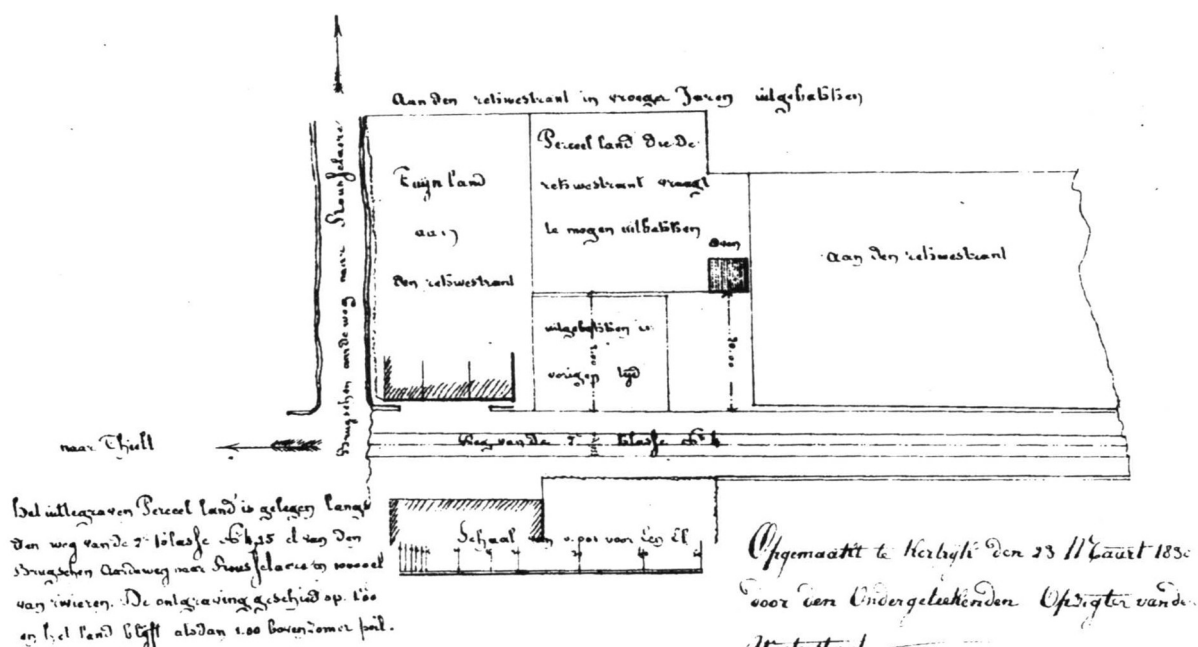
Op de tekening, hierbij gevoegd, vinden wij een tekst "aan den rekwestrant in vroeger jaren uitgebakken ..."

⁵ Het was te verwachten dat de Nederlandse overheid een uit Noord-Brabant afkomstig onderwijzer zou verkiezen boven iemand uit de eigen streek. De eigen kandidaten op sleutelposities benoemen is immers een eeuwenoude tactiek van iedere bezetter. In diezelfde periode arriveerde te Lichtervelde ook een Nederlandse controleur van het kadaster: Hayo Tuinhout van Sloten, afkomstig uit Friesland - Nvdr.

Ivo Callewaert had al op 16/08/1826 samen met Martinus Callewaert een toelating bekomen om een steenbakkerij uit te baten. Er is veel kans dat de tekst op de tekening op deze aanvraag slaat. Bij deze toelating wordt vermeld:

... dat de uitgraving maar ter diepte van een el 50 duim zal worden gedaan en dat het land daar na nog 2 ellen boven het zomerpeil zal behouden ...

*Platte grond tekening van een perceel land
gelegen langs den weg van de 2^e Klasse 18de op
het gemeente Lichtervelde alwaar J^o Callewaert
te Lichtervelde verzoekt te mogen steenbakken.*

*Opgevaardigd te Kerlgh den 23 Maart 1830
door een Ondergetekenden Opsigter vande
Waterstaal*

*Getien door den ondergetekenden
Hoofd-Ingenieur
J. M. M.*

H. J. J. Jonckheere

*Goedgekeurd door de Gedeputeerde
Raden van West- en Oost-Vlaanderen
Brussel den 4 Mei 1830
mij bekend
De Griffier
J. P. M.*

Uit een schrijven van 22/06/1826 maken we op dat de steenbakkerij gelegen is aan herberg "de Voerman", zie bijgevoegde schets.

Op de technische dienst van de gemeente en bij de milieuambtenaar komen regelmatig nieuwe aanvragen binnen voor de oprichting van bedrijven. Hun dossier wordt in de vorm van een milieuvergunningaanvraag 1, 2 of 3 aan de bevoegde instanties ter goedkeuring overgemaakt.

1.10 Kortemarkstraat

Op datum van 02/04/1818 schrijft de burgemeester van Kortemark een brief naar zijn collega in Lichtervelde met de vraag om het verzoek de baan Lichtervelde-Handzame te kas-seien, te willen steunen.

*Mijnheer M. Surmout maire van Lichtervelde woont tot Brugghe,
De notabele inwoonders der prochie van Cortemarck, Wercken, Zarren en
syn in het werk op te presenteeren een requete aan den Koning ten fine te kunnen
bekomen eene steenweg van de Gruys Calseyde tot Lichtervelde tot einde
Kantsaemevaart en hantsaeme dorp, het is aan u ten overvloede bekend van wat
groot nut utiliteyt dien steenweg soude syn om te kunnen direct coomuniqueren met
de rivieren van Dixmuyde, Veurne, Oostende Brugge. U weet ook de
kalkbranderiën ende andere die opgebracht worden op den boot van de riviere de
hantsaeme⁶. En meer andere onbegrijpelyck geluck en zeegen voor onse provincie
West Vlaenderen daeruyt te trekken, ten jaeren 1770 heeft het Calsyde bedde
aengelegt geweest en beginnen paveren half wege Cortemarck en Kantsaeme maar
de oorlogstijden patriotten en hebben al die wercken doen opschorten en vergeeten
we hebben eenen orient in het ministerie die onse intresten op dit versouch bij
den koning sal ter herte nemen, wij versouchen u mijnheer hoogelyck onse vraege te
willen ter kennisse brengen als maire van Lichtervelde bij de notabelen en
inwoonders aldaar, omme benevens ons mede te dingen en te teecken en die requeste,
wij denken dat die van Lichtervelde een alder groots belangen en intrest hebben
indien wij tot gelukkige stap kunnen gelucken bepeyst mijnheer de paeleputten en
andere klytpolken ongebruikbare wegen van Lichtervelde naar Kantsaemevaart,
mynheer indien u die van Lichtervelde gelieft zulks aan te raeden, t'gonne wij U
verwachten, wij sullen onse requeste op eenen dagen plaetse die U zult gelief te
prefixeren komen thoonen, zulks hoe spoediger hoe liever, wy hopen het heel
aengenaem onse intentie aen die van Lichtervelde te comuniqueren, en dat sy aen ons
versouch zullen mededingen, in het leggen van den steenweg van Lichtervelde naar*

⁶ De Handzamevaart was toen nog bevaarbaar voor kleine trekschuiten met platte bodem.

Coolskamp heeft Cortemarck als helper voorzien. U antwoorde verwachtende hebben d'eere te wezen als ouden orient van van wijlent uwen vader seer oprechtelyck

Cortemarck 2 april 1818

get. Burgemeester van Cortemarck

Wanneer de weg van Lichtervelde naar Kortemark geplaveid is geworden met kasseien hebben we voorlopig niet kunnen achterhalen. Maar de rechte Kortemarkstraat over de Kruiskalsijde dateert maar van voor de tweede wereldoorlog.

Wel merken we bij deze brief op dat de burgemeester Surmont destijds in Brugge gehuisvest was.

Hoeft het nog geschreven dat het jaar 1995 en 1996 het jaar van de Lichterveldse omvoerweg of ringweg zal worden. Dat net zoals vroeger, burgemeester Kindt daarvoor menig lobbywerk heeft uitgevoerd, hetzij met collega's, hetzij met volksvertegenwoordigers. Het heeft lang aangesleept vooraleer de werken een aanvang namen. Vroeger duurde het nog veel, veel langer.

2 Uit de prille beginjaren van de Belgische onafhankelijkheid

Van meet af aan had de conservatieve katholieke meerderheid een argwaan tegen koning Willem I gekoesterd. Op industrieel gebied liepen de zaken betrekkelijk goed, Nederland had zijn koloniën en dreef handel; België had als industrieland iets te betekenen. Maar op religieus en politiek gebied voerde Willem een autoritair en té persoonlijk bewind.

Nederlands werd de officiële taal voor het hele koninkrijk. De Belgische provincies kregen slechts de helft van de zetels in de wetgevende lichamen alhoewel ze bijna dubbel zo dicht bevolkt waren.

De revolutie brak uit op 25/08/1830 naar aanleiding van de opvoering van "La Muette de Portici". In november 1830 werd de onafhankelijkheid uitgeroepen. Frankrijk hielp de piepjonge staat in 1831 bij een aanval van de Hollanders. Slechts in 1839 legde Nederland zich bij de feiten neer en erkende het België als soevereine staat.

Een greep uit de "topics" van de correspondentie tussen het Lichtervelds gemeentebeestuur en de districtscommissaris:

2.1 Voedselvoorziening

Bij een van de eerste aanvragen door *de nieuwe staat* moet de gemeente aan de districtscommissaris een staat maken voor de behoefte aan graan voor het jaar 1831 tot aan de nieuwe oogst van 1831. De briefwisseling is opnieuw in het **Frans** gevoerd.

De gemeente schrijft op datum van 02/12/1830 dat zij:

- 2200 hectoliters tarwe nodig hebben, en dat er 2050 in de gemeente zijn. De nodige tarwe kopen ze op de markt in Roeselare en bij landbouwers in Gits, Beveren en Hoogenede.

- 7600 hectoliters rogge hebben, en er maar 6100 nodig hebben. Het overschot verkopen ze op de markt van Roeselare en Torhout.
- 4200 hectoliters haver hebben, terwijl er maar 288 nodig zijn. De rest wordt verkocht in Roeselare en Torhout.
- De gemeente heeft ook nog 1740 hectoliters wintergerst nodig, zulks wordt in Lichtervelde niet verbouwd, men koopt het in het noorden of op de markt in Brugge.

2.2 Een nieuwe vlag

Hierbij drukken wij de brief, af ontvangen op het gemeentehuis op 13/09/1831 ter bepaling van onze nationale driekleur. Omdat er "... *Onregelmaetigheyd bestaat die moet een eynde nemen ...*"

LE GOUVERNEUR DE LA FLANDRE OCCIDENTALE, Vu la dépêche de Monsieur le Ministre des Affaires Étrangères, chargé de l'Administration de la Marine, du 1.er de ce mois, n.º 124^c, dont la teneur suit : » L'arrêté du Gouvernement provisoire du 23 Janvier, porte que les couleurs du Pavillon national doivent être placées <i>verticalement</i>, et vu qu'il existe à ce sujet une anomalie qu'il importe de faire cesser; je vous prie de donner des ordres en conséquence aux Autorités Locales, Capitaines des Ports, Éclusiers et autres, afin que des pavillons dont la disposition des couleurs est autre que celle prescrite par le Gouvernement, ne soient dorénavant plus arborés aux édifices publics, aux bâtimens de mer et à ceux de la navigation intérieure; » Vu le modèle colorié joint à ladite dépêche; ARRÊTE : La dépêche ministérielle et le modèle y joint, sont portés par le présent à la connaissance des Autorités et Fonctionnaires y mentionnés, qui demeurent chargés d'en faire exécuter les dispositions. Bruges, le 5 Septembre 1831, n.º 2. <i>Le Membre de la Députation des États, faisant les fonctions de Gouverneur,</i> B. VAN SEVEREN.	DEN GOUVERNEUR DER PROVINCIE WEST-VLAENDEREN, Gezien de missive van den Heer Minister van Buytenlandsche Zaken, belast met de Administratie der Marine, van den 1.sten dezer, n.º 124^c, luydende als volgt: » Het besluit der voorloopige Regeering van den 23 January, bepaelt dat de kleuren van de nationale Vlag <i>ragt op en neder</i> moeten geplactst zyn, en aangezien er deswegens eene onregelmaetigheyd bestaat die moet een eynde nemen; verzoek ik U deswegens de noodige orders te geven aen de Plaetselyke Overheden, Haven-meesters, Sluys-meesters en andere, op dat er voortaan van de openbaere gebouwen, van de zee-schepen noch van de binnen-vaertuygen geene vlag meer gheschen of opgesteken worde, waer van de kleuren anders geschildt zyn, als door het Gouvernement is voorgeschreven; » Gezien het gekleurde model by gedagte missive gevoegd; BESLUYT : De ministeriele missive voormeld met het daer by gevoegde model, worden by deze ter kennis gebracht van de daer by vermelde Autoriteyten en Amptenaeren, met last van voor de uytvoering der daer in vervatte bepaelingen te zorgen. Brugge, den 5 September 1831, n.º 2. <i>Het Lid uit Gedeputeerde Staeten, doende de functien van Gouverneur,</i> B. VAN SEVEREN.

De nationale driekleur moet recht opgehangen worden!

2.3 Leopold I, leve de koning!

Een schrijven vanuit Roeselare op 22/11/1831 meldt het volgende zeer belangrijke nieuws aan het gemeentebestuur in Lichtervelde:

... District Rousselare

Erkenning van den koning Leopold

Ik verhaest mij U te deelen te delen de officiele tijding die ik aenstonds kome te ontfangen, daterende het te Londen, den 15 dezer, door onzen volmagtigden, bij de conferentie de volmagtigde der vijf groote mogendheden getekende traktaat, bij hetwelk den koning Leopold, erkend en de onafhankelijkheid van België gewaerborgd is.

Ik verzoek u dit belangrijk nieuws aenstonds aen de ingezetenen uwer gemeente te willen doen kenbaar maeken.

den districtscommissaris (get. Vandamme)

België vocht tegen Holland; Vlaanderen tegen de unitaire staat. Straks krijgen we misschien een confederaal België. We hebben al een Vlaamse deelstaat, een Vlaamse vlag en een Vlaamse minister-president, niet uit Saksen-Coburg, maar van Mechelen. De geschiedenis herhaalt zich, maar of de mensen iets bijleren?: dat is ieder voor zichzelf.

3 Bibliografie

3.1 Publicaties

Couvée, D.H. & Pikkemaat, dr. G.

1813-1815, Ons koninkrijk geboren, Alphen aan den Rijn: Uitgeverij SAM-SON, 1963, 191 p.

NN

Elseviers wereldgeschiedenis deel 2 uitgave Elsevie, 1972

Vandewalle G.

Lichterveldse Ziek-zakjes 1, Lichtervelde: Heemkundige Kring Karel van de Poele.

Vandewalle G.

Geschiedenis van het onderwijs verwijzend naar Lichtervelde in de negentiende eeuw in: Jaarboek van de Heemkundige Kring Karel van de Poele 1990, pp 56-92

3.2 Archiefmateriaal

Rijksarchief Brugge, Gemeentearchief Lichtervelde depot 1942 (61):

Briefwisseling algemeen bestuur 1814 tot 1832, dossiers 284 - 288.

Gemeentearchief Lichtervelde zending 1959 (62):

Ontvangen stukken 1823 tot 1831, dossiers 8 -10.